

Josip TOMAŠIĆ

Kolera u Baški 1855. godine ispričana na dva načina

Mr. oec. Josip TOMAŠIĆ, dipl. ing.
 Ćićarijska 41
 HR – 51 000 Rijeka
 josip.tomasic@ri.ht.hr

UDK 616.932(497.5Baška)"1855"(093)
 821.163.42-94.09Šorić, M.
 Pregledni članak

Dugogodišnji baščanski sakristan Marko Šorić ostavio je dva opisa kolere u Baški koja je harala 1855. godine. Bolest je izbila najprije u Baški, a poslije se proširila otokom Krkom. Najviše je žrtava kolere na cijelom otoku bilo upravo u Baški. Šorić je u svojoj rukopisnoj kronici, koju je prepisivač Antun Hrabrić nazvao „Baščanskom kronikom“, opisao haranje bolesti sa stajališta svog rođaka popa Frana Šorića koji je u to vrijeme bio kapelan u Baški te je pohađao bolesnike, zaražio se i umro od kolere. U tome djelu opisuje kako se narod za prestanak bolesti molio Majci Božjoj Goričkoj. O istoj je bolesti pisao i u posebnom, kraćem spisu. U njemu je pak opisao kako se grobaru ukazao sv. Ivan Krstitelj koji je tražio da se obnovi njemu posvećena srušena crkva na groblju. Nakon što se župnik zavjetovao to učiniti, bolest je prestala.

Ključne riječi: kolera, Baška, 1855. godina, povijest, Marko Šorić.

Uvod

Jedan je francuski mislilac, inače ateist, prije nekoliko godina napisao da bi tradicionalni zaziv u Litanijama svih svetih „Od kuge, gladi i rata, oslobodi nas Gospodine!“ trebalo preformulirati jer se radi o stvarima iz prošlosti, pojavama kojih više nema. Prema njemu, umjesto „od kuge“ trebalo bi staviti „od side“ ili „od raka“, što je bilo aktualno u tom trenutku. Sada, u vrijeme prve epidemije svjetskih razmjera, pandemije, zaziv bi pak trebao glasiti „od korone, oslobodi nas Gospodine!“.¹ Kao

.....
 1 U Litanijama svih svetih jedne zagrebačke klauzurne redovničke zajednice ovaj je zaziv promijenjen i glasi „od pošasti“.

zamjenu za zaziv „od gladi“ predložio je „od nezaposlenosti“, što je, bez sumnje, dobar prijedlog za sadašnju situaciju u suvremenom svijetu.² Pisac se ovog teksta više ne sjeća što je kao zamjenu za zaziv „od rata“ Francuz predložio, i to zato što je taj zaziv, nažalost, još aktualan, u nas u Domovinskom ratu prije manje od 30 godina, a prijetnja od rata još nije samo stvar prošlosti, čak ni u Europi, primjerice sada u Ukrajini.

U prošlosti je kuga, plućna bolest, bila strahovita zarazna bolest koja je pogađala stanovništvo. Samo u Splitu zabilježeno je 11 epidemija kuge od XIV. do XVIII. stoljeća. Najčešće je prenose miševi, mačke i buhe. Nakon toga su slijedile pogubne epidemije kolere,³ crijevne bolesti od koje se također puno umiralo. Tako je u Baški posljednja epidemija kolere zabilježena 1855. godine. Podsjetnik na tu epidemiju su dvije spomen-ploče pokraj bočnih vrata na vanjskom zidu crkve Sv. Ivana na bašćanskom groblju. Tekst na prvoj, starijoj ploči postavljen u povodu 50. obljetnice epidemije, trenutačno nije čitak,⁴ dok se tekst na drugoj, postavljen u povodu 150. obljetnice epidemije vidi na slici.

Postoje i dva opisa te epidemije što ih je napisao bašćanski mežnjar Frane Šorić koji je rođen pet godina nakon te epidemije te je mogao čuti svježa svjedočenja o tome događaju. Prvi je opis u njegovoj „Bašćanskoj kronici“, a drugi kao poseban spis. U nastavku ovog teksta donesena su oba opisa koje je iz preslike originala u računalni oblik prepisao Antun Hrabrić. Iz tih je opisa vidljivo da su se ljudi tada utjecali za pomoć Bogu i Majci Božjoj, dok u našem vremenu sve manje ljudi uopće računa s Bogom u svojem životu.⁵

Sadašnja pandemija korone, kada umire više ljudi nego inače, kada mnogi umiru u bolnicama i staračkim domovima a da njihovi bližnji ne mogu biti blizu njih, da se nisu vidjeli mjesecima, može biti podsjetnik na epidemiju kolere koja je bila puno smrtonosnija i od koje se ljudi nisu znali štititi kao što se barem donekle danas znaju zaštititi od korone.

Kako bi se Šorićev tekst mogao pratiti, valja naglasiti da on nerijetko

2 Ako se ne uzme u obzir da glad i dalje uzima živote u Africi i nekim drugim kontinentima. Na zapadu je nezaposlenost mnogo veće zlo od gladi.

3 Prema LENNOX 2020, 16, od te je pandemije u nekoliko navrata u 19. i ranom 20. stoljeću umrlo više od milijun ljudi.

4 Slova na njoj trebalo bi popuniti crnom bojom. Tekst napisan na njoj naveden je u nastavku ovog članka.

5 LENNOX 2020, 17.

NAKON 150 GODINA
BAŠĆANI SE PRISJEĆAJU
ŽALOSNOG DOGAĐAJA
KADA SU NAŠI STARI UMIRALI
ZBOG EPIDEMIJE KOLERE
KOJA JE TADA U BAŠKI HARALA.
NJIMA NA SPOMEN,
A SV. IVANU ZAŠTITNIKU
NAŠEG MJESTA NA HVALU
POSTAVLJAMO OVU SPOMEN - PLOČU.
POKOJNI NEKA POČIVAJU U MIRU,
BAŠKU NEKA ZAUVIJEK ČUVA BOG !
MJEŠTANI BAŠKE 2005.

Spomen-ploča u povodu 150. obljetnice epidemije (snimio Petar Tomašić)

piše spojene riječi (što može biti bliže izgovornom nego pravopisnom obliku), uglavnom ne rabi dijakritičke znakove (za slova ć, ž, š) a ponekad piše č iako taj glas u bašćanskoj čakavici ne postoji. Često izostavlja točku na kraju rečenice, ne vodi računa o pravilima pisanja velikih i malih slova. Rabi dalmatinsku riječ „misto“ umjesto bašćanskog oblika „mesto“ za „mjesto“, „crekva“ umjesto „crikva“ itd. Fusnote koje sadrže oznaku à napisao je Antun Hrabrić, a dijelove pisane kurzivom u njima dodao pisac ovog članka, čije su i sve fusnote bez spomenute oznake.

Opis epidemije kolere iz Bašćanske kronike Marka Šorića

U rukopisnoj kronici koju je prepisivač Antun Hrabrić nazvao Bašćanskom kronikom Marka Šorića epidemija kolere opisana je u dijelu koji je pisac naslovio „Zivot Popa Frana Šorića Vjere ucitelja i ucitelja i Kapelana i Ništo od Kolere koja Umori narod u Baski god. 1855. Napisah Marko Šorić god. 1904“. Taj dio obuhvaća stranice od 170 do 189 rukopisa, a napisan je uoči pedesete obljetnice te epidemije.

Pop Frane Šorić rođen je u Baški 1810., nakon školovanja u Krku, Senju i Gorici zaređen je za svećenika u Krku 1834. godine. Postavljen je za kapelana, učitelja i vjeroučitelja u Baški.

Na str. 174 počinje opis kolere:

Bog posalje na puk Basćanski pedipsu⁶ kojih je mnogih upropastila za uvike, a mnogi su sli sa svu obitelji na sud pred Previsnjega. Bog posalje pedipsu u nase misto Basku godine 1855 na 18 Lipnja pricela je harat nika nemoć koju su nazvali Likari Kolera tako da je dala ta kolera dosti posla likarom i Popom. Likari liceći popi mazaju sv. uljen i davaju sv. Otrisenje. Ljudi po Baski su bili prestraseni svi molili Boga i daržeći ruke stisnjene prama Majki Bozjoj i kleceći i uzdisući i pitajuć pomoć Oh Majko Bozja majko nasa izbavi nas od ove nevolje daj majko Bozja da ova nevolja od nas ostupi da duse nase ne izgubimo sveti Osipe cuvaj nas od ove nevolje i od griha smartnoga budi nam na pomoći na casu nase smarti ne daj da duse nase izgubimo na kraju nasega zivota primi nase duse i privedi jih u vjecno blazenstvo.

.....
6 Pedipsu: kaznu.

Molitva u Crkvi

Molimo te Gospodine Bože nas ne sećaj se krivinah nasih nego velikom milosrdjem tvomu spomeni se nas grisinike Otvori nam nebesa Anjeli nam se veselili. Primi nas Gospodine u kraljestvo tvoje. Sveti Mihovil Bozji Arkanjel izbavi nas od pogibelji pakla i privedi nas u misto blazenstvo kako ufamo. Amen.

Nise culo po mistu zlih rici niti kletve ni psovke nego molitva i uzdisanje prama nebu Cete⁷ mladić i cete dice djevojke Muži i žene hodeli jesu Majki Bozjoj boso nogah moliti se da jih Majka Bozja oslobodi od ovoga bica i tiskajući ruke prama Majki Bozjoj neka majka Bozja se moli pred Bogom za ljudi gresnih da odstupi svaka smartna pogibelj od puka Basćanskoga.

Ali molitva nije bila ušlišana kako su ljudi oteli Bog posalje veću bolest na ljudi. Tako da svećeniči su imeli posla na pune ruke mažući sv. Uljen dajući sveto otrisenje da jih najde u milosti Bozjoj. Rece Iusus učenikom svojim u Evanjelju po Luki na pog. 11.34.40.

Blazeni su sluge oni koje kad dojde Gospodar i najde ih bdeći. Opet u drugomu mistu govori Isus učenikom svojim u Evanjelju po Marku na pog. 13.). Bdite dakle neznate bo kada će Gospodin kući doći: u vecer ali u pol noći ali u pivca pivanju ali u jutro svim vam govorim bdite.

Zato Bog ne pusća svoje sluge da spe nego da bde. Pop Frane imel je posla na pune ruke sad bi tekal u Juran dvor i Batomalj u Goricu i u mestu gdi bi bili Bolesnici koji su bili u takovoj nevolji. Nije bilo mira ni po danu nit po noći. Kad bi koji prisal pred vrata da tarcu⁸ kojemu bolesniku odmah je bil pripravan kad bi sal u Jurandvor vratil bise kući okol devet ili deset sati u jutro. Tad je bila velika vrućina uviki tamno nebo sunce je slabo svoje svitlosti davalo ali ali vrućina velika Od velika umora i vrućine napunil bi klobuk zelja ili ti lisća od tarsa da mu hladi glavu na 24 lipnja bilo je martvih 17 tad je bilo placa i uzdisanja svaki se je kajal od svojih grihov pitali jedan drugoga proscćenja, svaki se je pripravljal na smart. Baska je bila tuzna većinom su bile kuće pozatvorene nije bilo glasa od nikogare nije bilo cuti bleblusanja niti je bilo nenavivosti nego mir po celomu mistu Baske.

7 Cete → čete.

8 Tarcu → trče.

Zvoni nisu zvoneli za nijednim martvacem nego su jih vukli bez nista. Pop Frane je hodel po mistu sa jednim dijakom koji je nosil Blagoslovljenu vodu da bi mogli prispit kod martvaca da ga pokropi i da mu dade svete odredbe medju ljudi nije bilo govora nikakova nego koliko jih je umarło dignul bi se glas i susedove kuće danas je umarło 3, 5 pak 7 i do 10 i tako svaki dan.

Basćanski puk dal se je opet Bogu u ruke i Majki Bozjoj ucinili su prosesiju Majki Bozjoj na 22. Lipnja sve u jednom placu i vapaju od ljudi i zen i dice. Kad su dosli Majki Bozjoj i okolo crikve Majke bozje pa na cimiter pred vrata od crkve tu su se hitili nakolena Popi i ostali narod Moleć i placuć nakolenih sli su pred kip Majke Bozje zatim je sla sveta Misa koju je rekal Plovan pop Frane Barbalić i pod misu je bila prodika.

Plovan napovidajuć svomu puku da se skruseno mole Majku Bozju da jih ona moze uslisati je da mnogi mole ali da molitva nije svakoga uslisana jerda su mnogi u grihu svi smo grisljaci a mozda da san i ja najveći medju vama.

Zatim se okrene pra kipu Majke Bozje i pricne Mila i draga Majko nasa oh nasa Majko Marije izbavi nas od ove tuge i nevolje koje mi nevoljni sinovi Eveni tarpimo oslobodi nas od ove kuge i podaj nam opet cisti i zdravi zrak da budemo zadovoljni. I tebe pridraga Majko nasa budemo stvojim Sinkom Isusom na ovom svistu castiti i ljubiti tebe i da unaprid ne budemo nikad Boga ne uvridili. Smiluj se Majko nasa na dicu koja evo ovdi pred tobom stoje koja su mnoga bez Otca i Majke ostali oh tuzna sirota komu ćeju se uteć ko ne tebi Majko ki će njim podat komad kruha Ti ti majko ti ćeš isprosit od tvoga sina Isusa milost da ne poginu od straha i od cajanja⁹. Smiluj se Marije Majko nasa podaj cisto zdravlje u mistu nasem. Oslobodi sve krsćane od ovakove nevolje Oh smiluj se sad na ovaj plac koja ovdi pretobom¹⁰ pitaju od tebe pomoć. O Mario o Mario Mila majko nasa moli sinka tvoga da nas izbavis od ove nevolje i od neprepravne smarti.

Oh Oce nebeski Bože smiluj se nam ako oćes neka bude volja tvoja.

Ostal je plac na sve strane tocile su suže na zemlju da bi svaki rekal da je crikva polijena z vodu kako je bila mokra od placa ljubskoga.

9 Od cajanja → oćajanja.

10 Pretobom → pred tobom.

Posle sv. Mise povraćajući se s prosesiju placući od Majke Bozje od koje su pitali milost ali milosti jos nisu za dobili jer na dan 24 Lipnja umre jih 17.

Pop Frane Sorić hodel je od kuće do kuće po vazdan vraćajući se kući u kasno doba

Nikoliko dan kasnije iza prosesije sal je pop Frane sa nekoliko ljudi Majki Bozjoj po mistu ni se ni znalo stase misli ucinit niti stase dela.

Kad su se vraćali nazad noseć kip Majke Bozje u zupnu crkvu hodeć od Crikve Majke Bozje prisla nakon pol puta eto na zupnoj crkvi pricneju slaviti (kanpanat)¹¹ u zvoni sve misto Baska se uzdignu i pricnu govorit nose Milu i dragu Majku Bozju svi jidu u susret da pozdrave milu i dragu Majku Isusa Krista.

U zupnoj crkvi bilo je pripravno misto gdi su položili kip Majke Bozje i tu su cineli svaki dan pobožnosti za radi zdravlja da Bog od stupa od nas svaku nemoć a osobito od kuge po zagovoru Majke Bozje Narod se je molio pred kipom uviki i pivali pisme na cast majke Bozje osobito pismu bi se pivalo Zdrava morska zvezdo mila i.t.d.

Dogodi se jedan dan da dojde kući Pop Frane trudan jide da pocine od truda odmah zatim dojde niki na vrata i pokuca na to Mat Popa Frana rece kije naprid¹² koje¹³ pop kući da jide do bolesnika na goricu zelenkovi. Njoj je bilo milo da njoj sin trudan da malo pocine i ona ga zataji i rece tim da ga ni kući Pop Frane rece materi ljutito. Cujes majko to zatajanje neka ti bude za parvi i zadnji put. Tesko je svakoj ovci koja isće svoga pastira Ja san pastir ja valja da trazin ovce a ne ovce pastira rece mu mat sinko moj ti se od već trudis tebe će tvoja majka pozelit rece pop Frane svojoj materi majko moja ja moran položiti svoj zivot da spasavan duse a toje volja Bozja ti bis majko pustila da ljudi umru bez svetih spravih to je dužnost nasa da mi nas zivot postavimo na kocku da ljudi spasavamo i ucini zvrati bus i ode kadi je bolesnik. Bilo mu je tesko pri dusi da ga je mat zatajila pak na drugu stran da je materi ostro od govorel umira se svaki dan pak umrit ćemo i mi pokajal je se staje mater uvridil a mat otaj dan ni mu kuhala ubed za pedipsu sto je tako ostro nanju ali se je i ona pokajala on isti dan.

11 Slaviti (kampanat) → svečano zvoniti (ručno, a ne povlačenjem konopa).

12 Kije naprid → tko je? Naprijed.

13 Koje → ako je.

Pop Frane ide na goricu toj zelenkovi dojde u kuću u kući nise moglo stat od velikoga smrada smradez je doparl njemu do criv i odmah je se ćutil da mu nije pravo za svim tim dal je sv. Pomazanje i sveto otrisenje i vrati se opet svojoj kući ali noge neće da hode bilo je po putu hodit nastran¹⁴ i hitat ozgor¹⁵ i pot¹⁶ je ga polival tako da je bil vise martav nego ziv.

Tako dojde na silu gdi su se ljudi hladili na hladu buduć daje kolera pricela pristajat svaki dan sveto manje. Kad su ga ljudi opazili i pitali su ga oni koji su se hladili. Pope Frane staje kod vas da ste probedeli i da ste zle volje. Odgovori on za mene je malo već ovoga svita. Odgovore ljudi sta je malo Bog će pomoć ni se ca pridavat triba je kuraj¹⁷ imit Bog će pomoć. Rece Pop Frane za mene je zivota na ovom svitu jako malo poč je Bogu na racun. Ta dan je rekal sv. Misu u ranu zoru bilo je na 22. serpnja posle mise je se obavila ova sluzba na gorici prija podne i jisto ovoga dneva jide u postilju prez¹⁸ ubeda od koje se nije vise ustal. Majka Popa Frana za place gorko: Sinko moj mili sinko kako ćemo mi tuzni bez tebe. Ajme sinko moj diko moja kamo oće sinko majka tvoja i rasviljeni Otac tvoj Sinko Frane diko moja jutros si mi ostro govorel da je duznost tvoja a sada u postilji neznas za se i pokaje se da mu nije ubed priprava.

Na drugu stran Otac place i narice zivuća svoga sina i postavise mu uz glavu nad svojim sinom Boloval je je pop Frane jos celi dan na 23 serpnja primi sve svete Sakramente dojde smrt koja ne prasća koja ne prasća ni mladomu ni sivu starcu koja neglega¹⁹ bogatasa niti najsiromašnjega človika na svitu.

Umre Pop Frane Sorić na 24 serpnja 1855 u jutro ranu žoru Zaplace Mat pokojnikova i za svega glasa. Ah moj dragi sinko kako si nas tuznih ostavil rascviljenih moj sinko Frane govorela san ja tebi sinko moj pozelit će tebe tvoja mat i to je doslo na moju kako santi govorela pozelila je tebe mat tvoja sinko moj nismo se nadali tvojoj smarti. Dragi sinko moj lju-beznivi i diko moja ah nesrićne mene sinko Frane moj koja san prizivela

.....
14 Hodit nastran → obaviti nuždu.

15 Hitat uzgor → povraćati.

16 Pot → znoj.

17 Kuraj; hrabrost, kuraža.

18 Prez → bez.

19 Neglega vjeroj → ne gleda.

smrt tvoju. Srićne mene da san umrla parvo nego su oci moje videle smrt tvoju. Sinko moj ljuta bol stiska srdce moje jer san mislela da ćes ti bit stap²⁰ starosti moje a sad mi je na sarcu tuga i nevolja i bit će mi sve dni zivota moga. Mislela san sinko moj da ćes ti mene upravit u hladni grob a sad oci moje gledaju smart tvoju.

Bogu hvala kad je tako odredjeno.

Na drugu stran sina Otac place i baci se na truplo njegovo i narica jako jermu je tuga prisla na sarce. Sinko moj starost moja je već prizrela bolje bi bilo da oci moje nebi videle smrt tvoju siva mene od let 76. mislel san da ćes meni bit radost i u starosti veselje moje a sad sinko moj tuga i nevolja osvoji sarce moje. Uviki san mislel da ćes meni sinko moj zatvorit oci na casu moje smarti a sad sinko oci moje gljedaju smrt tvoju Jaoh ti ga meni za tobu sine moj poljubljani stap starosti moje pogledaj i otvori oci da vidis oca tvoga kako tuguje i place za tobu.

Srićne smrti koja si uzela sina moga da si uzela mene prija leh si njega. Evo sinko moja i bratja tvoja koja ostaju tuzna i zalosna za radi tebe a ja ću sinko moj izgubit svitlost ociju mojih zarad tuge i zalosti koju iman za tobu sinko moj.

Ah Bože milostivi daj meni da ja sto prije umren da i ja sa sinkom mojim uzivan vjecnu slavu na nebu kako ufam.

Bilo je da se ucini sprovod ni se moglo ucinit casno zaradi bolesti koja je jos bila u mestu bilo je ucinjeno po siromasku sprovod bil je sprovod na 24 Sarpnja na 4 ure popodne Bil je u pluvialu²¹ plovani Pop Frane Barbalić u Dalmatikah²² Pop Frane Garzun i Pop Vinko Pajalić sprida su bili Popi u kotah²³ Pop Rode, Pop Pere Toić, Pop Pere Toić receni debeli Pop Ivan Rode i Pop Marko Barbirić. U ovo vreme sta je bila kolera ni se smelo zvonit u nikakov zvon nego su vukli mrtvih pod muće²⁴ da se ljudi toliko ne strase. Na sprovodu Popa Frana Sorića zvoneli su u veliki zvon i pivali su Ps. 50. Pomiluj me Bože tihim glasom kako da je veliki petak.

.....
20 Stap → štap.

21 Pluvial → vrsta bogoslužne odjeće: plašt.

22 Dalmatika → gornji dio bogoslužne odjeće za dakone (a u ono vrijeme o kojem je riječ i za poddakone) slična misnici, ali s rukavima.

23 Kota je bašćanski naziv za vrstu bogoslužne odjeće koja se književno naziva roketi, bijela košulja do koljena.

24 Pod muće → potajno.

Kad su ljudi culi da se nosi telo pokojnikovo u crkvu proplakalo je malo i veliko jer je bil dobar svim nebi se naslo jedinoga oka koji nije pustio suzu u znak ljubavi bilo je po svem mistu cut gdi bi rekli. Pokojni je bil dobar Bog mu dusu pomiluj Bog mu dal svitli pokoj.

Pokojnoga Roditelji su bili sve vrime tuzni i zalosni njihova zivota utisit se nisu mogli dok se nisu i oni zdruzili skupa snjim. Pokojnikovo telo su pokopali u Crkvi sv. Ivana Krstitelja koja je bila u to vrime sva porusena a kad je bila crikva opet nanovo sagrajena za radi zaveta koga su ljudi ucinili za radi bolesti kuge koja je harala po mistu Baski. Telo pokojnikovo Bilo je prineseno na lipse misto sprid oltara sv. Ivana Krstitelja u raku. Nek mu bude najcasnije mesto na svem groblju sv. Ivana Krstitelja jer je i mnogo zaslužio a na njegovu grobu postavi se spomenik da mu bude za dugo.

njegova uspomena ploca glasi u Latinskom jeziku

Ad Filii sui
Francisci Šorić
Sacrați, Dei. Ministri
Qui
Mucia in proximum charitate
Omnino Exemplaris
Piheu, Nimis! Morbi Doloribus
Inviota Tolerati Patentia
VIII Kal. Aug. MDCCCLV
XLV. Ætati Suæ Anno.
In Osculo Eni Obdormivit
Memoriam Rusolendam.
Mæretes Genitores
In Piæ Caritis Pigus
Posvere²⁵

.....
25 U ovom latinskom tekstu ima puno pravopisnih pogrešaka, krivih čitanja i nedosljednosti (op. ur.).

Ovaj spomenik g[1]asi u našem jeziku ovako

+

Na uspomenu
 Svog Sina
 Franje Šorića
 Svetog Bozjej sluge
 Koji je bio
 sa svim uzoran u ljubavi
 prama bliznjemu
 Većma! Podnevsavsi bolest
 za zivota usterpljivo umro je
 u Gospodinu 24 Serpnja 1855
 45 godišć svoje dobe
 Da sacuvaju uspomenu
 u znak ljubavi
 postaviše
 Zalosni Roditelji

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Jos ovdi oću napisat da se zna kako je i dokle durala ta nemoć kolere. Osad priceli su ljudi sve manje umirat pocetak je bil kolere kako smo na pisali na 18 lipnja i najparva je umarla Milaci Franka udova Petra. Najzadnja je umarla Jurić Kate udova Mika na 31 serpnja 1855. Umarlo je od kolere po mistu Baski u sve u ovo kratko vrime u 42 dana 242. dosta lipa broja. Sad vidite ljudi Basćanki da Bog more pedipsat sa svacim, da Bog ima svega pune ruke da more pedipsat i pomilovat svoj narod vidite da crikva moli Oslobodi nas od kuge glada i vojske²⁶ i svega zla i od bica potre da nas Bog oslobodi. Sad je triba Bogu zahvalit da nas je izbavil od ove nevolje od kuge. Kad su videli da je ostupila od njih svaka nevolja i da je ostalo lipo i zdravo misto odlucihu zahvalit Bogu na milosti koje su dobili po zagovoru mile i drage Majke Bozje.

.....
 26 Zaziv iz Litanija svih svetih o kojem je bilo riječi u uvodu.

Pride dan 5 agusta dan Majke Bozje od Sniga ucine Prosesiju po svemu mistu Baske da zahvale Bogu po milosti Majke Bozje i da Bog Pokojne duše primi u milosardje Bozje i da jih primi u vjечно blaženstvo i da uživaju Pokoj vjечni u vike.

Prosesija je bila kako smo rekli na 5 agusta godine 1855 sve u jednomu placu Mat pokojnoga Popa Frana Sorića kad su nosili kip majke Bozje dotakla se je vela koji je perhutaо od vetra i zarika z velikim placem u sav glas. Sinko Frane moj lipa diko moja gdi si sine moj date mat tvoja nevidi sad ovdi nevidi Sad ovdi medju drugimi popi na ovoj prosesiji. Oh mila majko Božja moli za nas gri[š]nike pred Bogom Isukrstom sinom tvoim da nas oslobodi od kuge glada i vojske i svega zla.

Kad jesu to culi ljudi koji su bili u prosesiji ucini se sve jedan vapaj od placa i obavi se prosesija sve u placu.

Kad su se vratili u crkvu kip majke Bozje bil je namesćen na Oltar sv. Ivana Krstitelja i za pivali su pismu Zdrava vezdo morska zvedo ~~mila~~ i.t.d. I tu na Oltaru je stajal kip Majke Božje smirom²⁷ do 21. studenoga do dneva Majke Bozje od zdravlja i na 21 od miseca bil je kip prinesen na svoje misto u crkvu Majke Bozje od Gorice i pred kipom su se pivale svakoversne pisme na cast iste Majke Bozje. Sad draga Bratjo sledimo Mariju maj Bozju i njoj se molimo da nas ona cuva od svake napasti i da nam se nebi jos gore dogodilo pak da nebude potlisnja gore od parve. Nedaj Bože.

Po smarti Popa Frana Sorića pride za zahvalu njemu zlatan Križ ali križa nije ga nosil jer ga već popa nije bilo²⁸ i križ bil je nazad vraćen na Komesara u Veju.

.....
27 Smiron: stalno, neprestano.

28 U rukopisu piše pogrešno: *jer popa nije bolo*.

Drugi opis epidemije kolere od istog autora

ZAPIS O KOLERI U BAŠKI

tekst koji je Ive Kos Musić dobio od Marka Šorića 1943. g.

Iz fotokopije rukopisa koju je dao Antun (Tone) Rode,
bez intervencije prepisao Antun Hrabrić u Baški 28. rujna 2011.

U Baski 24. lipnja 1855

Zavetna Crkva

Svetog Ivana Krstitelja va Gradu

Godine Gospodnje 1855 pojavila se je na ljudi Nika bolest koju su liečnici nazvali kolera samo u mestu Baške. Baška je bila malo selo i najparva je umarła jedna žena Ivana Lovrića. Drugi dan dva muški, treći dan 5 pak sve napred do 12 na dan, a na dan Svetog Iva Krstitelja na 24 Lipnja taj dan umarło je jih 17 tuje bilo plača i taj dan se e prolilo dosta šuža. Grobar koji je zakopal mrtve imel je tada pune ruke posla taj grobar bil je človik pobožan a zval se je Ivan pridivkon Nankić. Bil je trudan kopa-jući grobovi. Dojde do njega gdi je kopal jedan čovik obučen u koznjog odjelu i pita grobara sta to radi grobar poklekne pred tim Gospodinom, jer je mislel da je kakov svečenik, i reče grobar Gospodinu. Gospodine sila ljudi u nas umiraju, danas je njih 17 – a dan je Svetog Ivana Krstitelja a ja moran da grobi skopan i mrtva telesa moran jih dilje zakapat ne obazereći se na toga Gospodina, grobar digne se i vidi da je taj gospodin obučen bas kako svečenik i reče Grobaru, Ti reči tvomu Zupniku da se ova Crkva popravi i da se va njoj mora činit sluzba Bozja kako se je činelo i prvo, dok se ne bude činela sluzba Božja neće prestati umirati muzi i zene jos će umirat i vise. Jer ja jesan onaj glas u pustinji koji vapijen pripravite put Gospodnji a ja san Ivan koji ti ovo govorin, i toga Gospodina nestane ga. Oni čas Grobara popade nikakov strah i pusti kopanje i terce Gospodinu Zupniku Popu Franu Barbaliću i rečemu Hvaljen Isus i Marija i grobar prične prepovidat sto je videl i čul sta mu je rekal onaj viđeni Gospodin. Gospodin Zupnik Pop Frane Barbalić nije htio verovat njegovomu govorenju nego ga pita Grobaru moj a koja je to bila doba kada ši ti to videl, to vidjenje, toga Popa Iva. Gospodine Zupniče, toje bilo sada

na 10 uri. Reče mu Zupnik e moj dragi Grobaru Ive, to je bila bas ona doba kada se smuti pamet pijuč rakiju pak ti se je učinilo da ti se je prikazal Sveti Ivan u odiči svečeničkoj. Da Gospodine Zupniče rekal mi je na odlasku da je on Ivan. O moj dragi Ive sta se sveti Ivan nima komu prikazat ko ne tebi i Zupnik potira Grobara Ivu Nankiča. Grobar Zupniku reče na odlasku Gospodine ja sam Grobar Ive Nankič meni ne verujete sta vam ja govorin ali ćete mi verovat poslie moje smerti. Taj glas barzo pojde priko sela da se je Sveti Ivan prikazal Ivu Nankiču kad je zakapal mrtve.

Ive Nankič Grobar vrati se posle podne da zakopa mrtve koje su mu ostale. Grobar Ive Nankič treći dan umre to je bilo na 27 Junija 1855. Zupnik Pop Frane Barbalić je sal mašit na 28.VI. na oltar od duš u zupnoj Crkvi pod misom uznoji se, ne može da svarši misu čuri iz cela pot osta moka i na svemu telu, jedva da je svarsil misu jer je videl pod misom niko vidjenje.

Po zaversenoj misi dojde zvanka Crkve i navjesti ljuven da se Crkva ima opet sagradit kako je i bila i Sveti Ivan Krstitelj neka bude nas otvenik²⁹ (*dodano*) zaštitnik.

Ljudi su poslušali Gospodina Zupnika naskoče dilje prepravljali sve sta je bilo od potrebe za gradnju Crkve Svetoga Ivana. Crkva se je gradila u kratko vrime, za jednu godinu dana. Učini kiša na 12 Luja 1855 i dilje presta pomor kolera ni je bilo već toliko pogibelji. Crkva je bila za svim svarsena na 1 agusta godine 1856. Pop Frane Zupnik umre od kada je potiral grobara potle nakon 9 miseci na 30 marča godine 1856. Ostone za Upravitelja Zupe Pop Juraj Maričić. Pitali su dozvolu za blagoslovit Crkvu zavetnu Sveta Ivana Krstitelja Presvitloga Biskupa Ivana Josipa Vitezića, i bila je blagoslovljena sa dozvolom Presvitloga Biskupa. Blagoslovil ju je Upravitelj Zupe Pop Juraj Maričić na 16 agusta godine Gospodnje 1856 na dan Svetoga Roka. Bili su sakupljeni svi popi i vas kler da prisustuju toj svečanosti. Od Zupne Crkve digne se prosesija moleći velike Litanije. Kada se je svarsil sva odred³⁰ tada je sla velika Misa masil

.....
29 *Otvenik vjeroj* → odvjetnik.

30 *Odred vjeroj* → obred.

je Frane Garzon aparati su bili Dijakon je bil Pop Vinko Pajalić Podijakom je bil Pop Petar Rode,³¹ darzal je Prodiku Upravitelj Zupe Pop Juraj Maričić Prodika je bila u Zavetu gradnje Crkve. U strasnoj koleri i prikazanje svetog Ivana grobaru i Pokojnoga zupnika Popa Frana kako je navestil ljuden da se sagrađi zavetna Crkva sveta Ivana Krstitelja. Ljudi da se zavetuju da ovaj dan ne bude nikad zaboravljen da se ga stuje i propoveda i unapred u koleri i Sveti Roko koji si tolike oslobodil od kolere čuvaj i nase mesto da se ne vrati nikad vise ta kuzna nemoć. Sveti Ivane Krstitelju Mi ti se zavetujemo dusom i tilom da ćemo uzdarzat ovu Crkvu i pomagat u svih potribah. Basčani učiniše pred sliku ondi tvardi zavet da ćeju davat milostinju za uzdarzanje zavetnu Crkvu Sveta Ivana Krstitelja u hrani u kukuruzu i u zitu i u vinu.

Ribari učine zavet tverdi da ćeju davat del od ribe lokarde koje se ćapaju pod sviću, i da ćeju davat po mogućnosti i siromahon od mala malo ako Bog da vise će siromasi dobit vise. Ta zavet ima poći napred od kolena do kolena i ribar do ribara tako neka Bog pomoze ribara.

Učineli su napis za uspomenu zavetne Crkve na Arki napis glasi ovako:

Vota mea Domino reddam coram omni populo eius. Ps CXV³².XVI August. Anno Domini MDCCCLVI.

Glagoljski se pise Obeti moje Gospodevi vozdam pred vsimi ljudmi jego. Ps.115 16 Augusta leta Gospod njega 1856

Prijepis od Orijinala 8/I 1943

Ive Kos Musić

Dobiven od naseg meznja Marka Sorića

Orijinal se nalazi u Sakerstiji u Baski – (župni ured)

Bog nek zivi naseg Marka Sorića koji nam je dao ovaj prijepis za uspomenu
RUKOPIS SAČUVAO RODE ANTUN

31 Aparati: poslužitelji (dakon i poddakon) u dalmatikama (vidi bilj. 22).

32 Ps 115,5 tada, a po sadašnjem označavanju Ps 116, 14: „Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje pred svim pukom njegovim“.

Što je napisao vlč. Alojzije Ragužin o tom događanju

Vlč. Alojzije Ragužin o epidemiji kolere pod naslovom „Haranje kolere god. 1855.“ piše sljedeće:

„Po cijelom otoku Krku zavladała je kolera. U Baški je započela harati 18. lipnja 1855. prva je umrla od ove bolesti Franka Milazzi ud. Petra. Župnik pop Frane Barbalić moli Preturu u Krku da odgodi novačenje jer je počela harati kolera. Taj prvi dan već je umrlo 12 osoba. Nek se odgodi dok ne prestane ovo strahovito zlo. Župnik piše 20. lipnja da ne može doći na Preturu kao svjedok 23. lipnja jer ne može ostaviti svoje stado dok bolest kolere hara i s desne i s lijeve otima žrtve. Do 10 sati istoga dana već je 10 mrtvih, a 40 izdiše. Razboritost zahtijeva da župnik u ovom žalosnom stanju ne napušta svoje stado. Župnik također moli, nek se ne zovu niti ostali svjedoci, jer mogu biti udareni od bolesti na putu i mogu donijeti istu bolest u Preturu. Nek se odgodi sve dok ne svrši haranje kolere. 21. lipnja Biskupski Ordinarijat javlja da dok hara kolera dozvolom Svete Stolice mogu vjernici jesti meso u petak i subotu i vigilije. Pošla je procesija 22. lipnja u svetište Majke Božje Goričke da narod isprosi prestanak kolere. Kip Majke Božje donesen je dolje i smješten u župnoj crkvi. Na blagdan Sv. Ivana Krstitelja 24. lipnja bilo je 17 mrtvih. Zvona uopće nisu zvonila za mrtvacima. Pripovijeda se da se taj dan mučio kopajući grobove grobar zvan Nankić. Bio je čovjek čestita i pobožna života. Tada mu se pokazao Sv. Ivan Krstitelj, patron župe Baške. Rekao mu je: ‘Pođi svome župniku i reci mu da se popravi moja napuštena crkva i nek se u njoj vrši služba Božja, pa će kolera prestati. Ja sam glas vapijućega u pustinji.’ Grobar pun straha pođe župniku i ispriповijedi mu viđenje i nalog Sv. Ivana. Župnik mu nije htio vjerovati, a ovaj mu reče: ‘Vjerovat ćete po mojoj smrti.’ Treći dan je grobar umro. Tih dana župnik je misio – tako veli tradicija – na oltaru Duša Čistilišta i imao viđenje i cijele Mise curio mu je znoj. Po svršenoj Misi reče narodu: ‘Obnovit ćemo crkvu našega Zaštitnika Sv. Ivana Krstitelja, nosite materijal gore.’ I ljudi su se pozivu odazvali. Tradicija veli da su svi nosili materijal za popravljanje crkve, koja je bila napuštena god. 1812., čak i djeca

u majčinom naručaju nosila su u malim vrećicama pijesak. Da se je pokazao grobaru Sv. Ivan u Baški čuo je u Rimu i Bašćanin o. Bartul Pajalić Družbe Presvetoga otkupitelja. On je obnašao visoke časti u Redu i umro na Veliki petak god. 1863. na glasu svetosti. Zadnja je umrla od kolere 31. srpnja Jurić Kate ud. Mika i kolera presta. U 42 dana pokosila je kolera u Baški 247 života. U zahvalu za prestanak kolere opet je u procesiji donesen kip Majke Božje Goričke u župnu crkvu i postavljen na oltar Sv. Ivana. Donesen je 5. kolovoza, a odnesen je u svetište na blagdan Majke Božje od zdravlja 21. studenoga 1855. dozvolom biskupa Vitezića 16. kolovoza 1856. župnik pop Frane Barbalić blagoslovio je obnovljenu crkvu Sv. Ivana na groblju. Misio je pop Frane Garzon, đakon je bio pop Vinko Pajalić, a subđakon pop Petar Toić, svećenik u miru. Propovijedao je župnik. Tad se je narod Baške zavjetovao da će uzdržavati crkvu Sv. Ivana dijelom ribolova i doprinašati dio od kukuruza i vina. Također su se zavjetovali da će četiri puta godišnje misiti u obnovljenoj nekadanjoj župnoj crkvi, i to na blagdan Sv. Ivana Krstitelja 25. lipnja, na Glavosjek Sv. Ivana 29. kolovoza, na blagdan Sv. Ivana Apostola 27. prosinca i na blagdan Sv. Roka 16. kolovoza. Zavjeti se drže do današnjega dana.

Na groblju Baške na samoj crkvi Sv. Ivana Krstitelja patrona župe postaviše stanovnici Baške nakon 50 godina haranja, spomen ploču na kojoj piše:

ŽRTVAM KRATELJA OD GOD. 1855.
 NJIMA NA BROJU 247
 NAKON OBAVLJENE SLUŽBE BOŽJE
 NA ISPOKOJ NJIHOVIH DUŠA
 SPOMINJAJUĆI ŽALOSTNU PEDESET GODIŠNJICU
 POSTAVIŠE OVAJ ČEDNI SPOMENIK
 TUGUJUĆI POTOMCI GOD. 1905.
 MOLEĆI SVEVIŠNJEGA DA OČUVA BAŠKU OD BIČA KOLERE
 DA POČIJUT V MIRE“³³

Pisac ovog članka od svojih je roditelja te djeda i bake s kojima je živio čuo samo drugu inačicu sjećanja na taj događaj kako je Marko Šorić opi-

33 RAGUŽIN 1998, 185. Kao izvor podataka navodi Kroniku i Arhiv župe Baška. Tekst natpisa s onim na spomen-ploči uskladio pisac ovog članka. Zadnja rečenica na staroslavenskom znači: Počivali u miru.

suje u svom posebnom spisu, dok se s prvom inačicom pripovijedanja o tim događajima prvi put susreo čitajući njegovu kroniku. Vlč. Ragužin pak spominje obje inačice sjećanja, ali opširnije drugu.

Zanimljivo je da Marko Šorić pišući u svojoj kronici i u posebnom spisu uoči pedesete obljetnice haranja epidemije za naziv bolesti koristi istu riječ koju se upotrebljava i danas - kolera, dok se godinu poslije njegova pisanja na spomeniku uz koleru rabi i zastarjela riječ - kratelj.

Na drugoj spomen-ploči postavljenoj u povodu 150. obljetnice epidemije kolere napisan je sljedeći tekst: „Nakon 150 godina Bašćani se prisjećaju žalosnog događaja kada su naši stari umirali zbog epidemije kolere koja je tada u Baški harala. Njima na spomen, a sv. Ivanu zaštitniku našeg mjesta na hvalu postavljamo ovu spomen-ploču. Pokojni neka počivaju u miru, Bašku neka zauvijek čuva Bog! Mještani Baške 2005.“

Dr. Anton Bozanić o istom

„Godina 1855. upisana je crnim slovima u krčku povijest, posebice za pojedina mjesta. Te je godine harala kužna bolest **kolera**. U Baški je epidemija započela i odnijela najviše žrtava. Od 18. lipnja do 12. kolovoza, tj. u samo 55 dana od kolere je **umrlo 242 ljudi**, zajedno s Dragom Bašćanskom 331. Dnevno je umiralo više ljudi: po pet, šest, sedam; tijekom jednog dana, 24. lipnja, čak 16. Bašćani su se zavjetovali obnoviti porušenu crkvu Sv. Ivana, a u povodu obilježavanja 50. obljetnice haranja kolere 1905. godine postavljena je u crkvi spomen-ploča.“³⁴

Tomašići umrli od kolere

Pisac ovog članka je, istražujući svoje rodoslovlje, u matičnoj knjizi umrlih naišao i na dvoje svojih mladih prezimenjaka umrlih od te opake bolesti tijekom epidemije o kojoj je riječ u ovome članku. U matičnoj

.....
34 BOZANIĆ 2017, 48.

knjizi umrlih³⁵ za njih piše: „datum: 9. VII. 1855. u 3 popodne, ime: Tomašić Lucija kći Franje, adresa: Gorica 11, starost: 23 g., uzrok smrti: kolera“ i „datum: 20. VII. 1855., ime: Tomašić Juraj sin Franje, adresa: Gorica 11, starost: 21 g., uzrok smrti: kolera“. Zanimljivo je da je u prvome slučaju upisan čak i sat smrti. Tako su pisali kada ih je bilo puno umrlih u jednome danu. Piscu ovog članka zanimljiv je i podatak o uzroku smrti Nikole Tomašića pok. Jurja iz Baške kbr. 50 umrlog 23. kolovoza 1827. u dobi od 85 g.: rak!³⁶ Dakle, rak je bio poznata bolest i prije 200 godina!

Još jedan Šorićev zapis o gladi, bolesti i ratu u davna vremena

U početnom dijelu rukopisa na str. 15 do 17 pod naslovom „Knjiga Peta“ Marko Šorić piše o gladi, bolesti i ratu u Baški u davna vremena. Prepisivač Antun Hrabrić u svom sadržaju to podnaslovljuje kao „broj stanovnika, nevolje velike boginje“. Šorić piše:

„Vidi se u knjigi Tretjoj da je bilo napucano³⁷ naroda okol 900 dus godine 1000 nije bilo naroda nikakova. Narod je iz zvitril ali kako, evo da ovdi kazen ukratko i cisto. Bilo je naroda napuce 9 tisuća dusa u tom Seleniju Baska je cinila dusa 5,500. Tomino selo 280 Selnija mala gorica Knakina 400, Draga Krajih i Sudvid i druge okolice 2820. Kako se vidi u ovome ljudi su dosti zla pretrpili glada bolesti progonstva. Turcin je dopiral na sve strane narodi bili jesu u velikom strahu tad se proglasi rat na jednu stran sad na drugu Narod je uzimal jedan drugomu sto je mogal i ne mogal. Tako je bilo i kol nasega naroda Narod nije mogal da se prehrani od onoga sta bi prerodilo nato bi svaki gljedal kako oće zmaknut i ukrast jedan drugomu. Bog posalje na narod Glad vinogradi jesu sve unisćene da je ostalo sve pusto. Nato Bog posalje drugu nevolju na narod Bolest Kozice febre. Sad narod mucu dvi glad i Bolest treta Rat pak ova njim je bila najgora. Garcu bi prisli pak bi njim sve pokrali stagod biju imeli. Videli su narodi da tu nije za prebivat da se je diliti koji kamo se ufa To je dobro bizat i svoje domovine ali kamo onaj koji jima dobru kesu taj moze doprit i dokraj svita ali onaj koji nima nijedine pare kamo

35 Državni arhiv u Rijeci (DARI): Knjiga 275 (K 4), br. 32 Umrli u Baški, str. 77 i 79.

36 DARI: Knjiga 275 (K 4), br. 32 Umrli u Baški, str. 20.

37 Napucano → napučeno.

oće taj taj valja da ceka u svojoj kući smart drugo nista. Svaki dan morila je smart dusa po 25 na dan tako da ukratko vrime nije ostalo nigdir nikogare. Oni koji su bili mučni oni jesu utekli iskat tuje krovove i tako je bilo zapusćeno sve i svaka godine 1240.

Priceli jesu se opet umnozovat narodi oni koji utekli vratili jesu se opet na svoju domovinu i cineli svoje stanove koji se kadi ufal Nikoliko kmetov naseli se u Kricini i oti sagrađe Crekvu sv Bartula Sudvid opet je se ponapravit Tako da koji je odakle bizat tamo se je opet na selil.

Tako Sad je bila Baska nazvana Kastel Baska u vrime vladanja Frankopanova sagrađil je na najboljem mistu Baske Kastel i potom je bilo nazvano Kastel Baska. Tako da godine 1461 je bilo naroda Baska i sve kraji 520 dusa.

Tako da po drugi put bila je Baska unisćena. Ali moj Dragi Bože nedaj da ja budem videl opet nase misto Basku zapusćeno ako se bude i po treći put unistila neće već u njoj biti nikad napucenja naroda kako je bilo i kako je sada ostati oće pusto za uvike.“

Zaključak

Baška je u vrijeme izbijanja kolere bila prometno najpovezanija s kopnom od svih mjesta na otoku Krku. Stoga nije čudno da je epidemija kolere izbila najprije u Baški i da je ondje odnijela najviše žrtava u odnosu na druga otočna mjesta. No neočekivano je da se dva opisa događaja povezana s epidemijom kolere od istog autora međusobno toliko razlikuju, kao što je vidljivo u gore iznesenom. Opis vlč. A. Ragužina kombinacija je dvaju Šorićevih opisa. Prema prvom Šorićevom opisu i prema Ragužinovu opisu epidemija je počela 18. lipnja 1855., a prva je od te bolesti umrla Franka Milazzi ud. Petra. Zadnja je umrla od kolere 31. srpnja Jurić Kate ud. Mika i kolera presta. U 42 dana pokosila je kolera u Baški 247 života, koliki je broj žrtava napisan i na spomeniku postavljenom prigodom 50. obljetnice ove epidemije. Prema drugom Šorićevu opisu „najparva je umarlar jedna žena Ivana Lovrića. Učini kiša na 12 Luja 1855 i dilje presta pomor kolera ni je bilo već toliko pogibelji“. Prema dr. Bozaniću, „od 18. lipnja do 12. kolovoza, tj. u samo 55 dana od kolere je

umrlo 242 ljudi, zajedno s Dragom Baščanskom 331“. Prema oba Šorićeva zapisa najviše je ljudi, njih 17, umrlo na Ivanju, 24. lipnja 1855. godine, prema vlč. Raguzinu isto, dok dr. Bozanić također navodi da je najviše žrtava bilo istog dana, i to njih 16.

IZVORI I LITERATURA

Izvori:

Državni arhiv u Rijeci (DARI): Knjiga 275 (K 4), br. 32 (Umrli u Baški).

HRABRIĆ, Antun, „Bašćanska kronika Marka Šorića“ (računalni prijepis rukopisa, s. a.).

ŠORIĆ, Marko, „Bašćanska kronika“ (preslika neobjavljenog rukopisa, s. a.).

Literatura:

BOZANIĆ, Anton, *Baška i bašćansko područje – povijesni hod i drevna župa*, Baška: Općina Baška (izvršni nakladnik Glosa d. o. o. Rijeka), 2017.

LENNOX, John C., *Gdje je Bog u doba koronavirusa?*, prevoditelj Valentino Findrik, Split: Verbum (Posebna izdanja), 2020.

RAGUŽIN, Alojzije, *Glasovita župa Baška*, knj. II, Krk: vlastita naklada, 1998.

Josip Tomašić

The 1855 cholera outbreak in Baška recounted in two different ways

Summary

Marko Šorić, a long-time sacristan from Baška, left behind two descriptions of the raging cholera outbreak in Baška in 1855. The disease first broke out in Baška, and later spread to the rest of the island of Krk. The highest number of cholera victims on the entire island was in Baška. In his manuscript, which transcriber Antun Hrabrić calls the 'Baška Chronicle', Šorić described the spread of the disease from the standpoint of his cousin, the priest Frane Šorić, who was a chaplain in Baška at the time who visited the sick, contracted and then died of cholera. In this work, he described how the people prayed to Our Lady of Gorica to end the disease. Šorić also wrote about the same outbreak in a special, shorter article. In it, he described how St. John the Baptist appeared to a gravedigger. The saint asked for the restoration of the dilapidated church in the cemetery dedicated to him. After the parish priest vowed to do so, the illness ceased.

Key words: cholera, Baška, 1855, history, Marko Šorić.